
GYÖRFFY ISTVÁN

AZ OPERA SZÖVEGKÖNYVÉNEK NYERSFORDÍTÁSA

Szereplők:

Csajkovszkij a *Hermant* és *Lizát* alakító Nyikolaj és Medea Figner társaságában, 1890-ben
([Wikipédia](#))

A *pikk dáma* (eredeti címén Пиковая дама, átírásban *Pikovaja dama*) Pjotr Iljics Csajkovszkij három felvonásos operája. Szöveggönyvét a zeneszerző fivére, Mogyeszt Iljics Csajkovszkij írta Alekszandr Szergejevics Puskin 1834-ben írt novellája alapján. A mű ősbemutatójára 1890. december 19-én került sor Szentpéterváron, a Mariinszkij-színházban. Magyarországon először 1945. június 10-én mutatták be a budapesti Operaházban.

Szereplő	Hangfekvés
Herman , a cári gárda tisztje	tenor
Tomszkij gróf , a barátja, szintén gárdista tiszt	baszbariton vagy bariton
Csekalinszkij , katonatiszt	tenor
Surin , katonatiszt	basszus
Csaplickij , katonatiszt	tenor
Narumov , katonatiszt	basszus
A grófnő	mezzoszoprán vagy alt
Liza , a grófnő unokája	szoprán
Jeleckij herceg	bariton

Paulina , Liza barátnője	mezzoszoprán vagy alt
Nevelőnő	alt
Mása , szobalány	mezzoszoprán
Ceremóniamester	tenor

Nevelőnők, szobalányok, nővérek, csavargók, gyerekek, szerencsejátékosok.

A pásztorjátékban:

Szereplő	Hangfekvés
Prilepa/Bájoska/Chlöe	mezzoszoprán vagy alt
Milovzor/Kedvestekintetű/Daphnis	szoprán
Zlatogor/Aranyhegyes/Pluto	baszbariton vagy bariton

„A pikk dáma” főhősét Hermannnt végzetes rögeszme keríti hatalmába: megtudni a nyerést jelentő három kártyát, hozzáférkőzni a szerencse, a boldogulás a kiemelkedés titkához. Hermann egész társadalmára jellemző, hogy a kiemelkedés egyetlen módját csak a véletlenül látja, mert csak az egyedi szerencse révén lehet kitörni a szegénységből a gazdagságba, a jogtalanságból a hatalomra. Puskin kritikai erővel jeleníti meg kora társadalmát, s prózai műveinek ez a válogatása is bizonyítja a költő világirodalmi nagyságát.

<https://www.youtube.com/watch?v=UtsZpm3k914>
<https://www.youtube.com/watch?v=Gao1hpqkxCE>

I. felvonás, 1. kép

[*Szentpétervár. Kora tavaszi napfényben ragyogó térség a város ma is látható parkjában, a Nyári Kertben. Dajkák, nevelőnők üldögélnek, járkálnak, gyerekek játszanak.*]

Kislányok (az „Ég a gyertya ég”-hez hasonlót játszanak)

Égj, égj fényesen, ki ne hunyj... Egy-két-hár!

Dajkák

Játsszatok csak, kedves gyerekek, ritkán ragyog rátok így az örömhözó napocska.
Ha ti, kedveseink, a szabadban játékkal, csínyekkel mulatjátok az időt,
nyugtot adtok dajkáitoknak. Sütkérezzetek, futkossatok, amíg süt a napocska!

Nevelőnők

Hála Istennek! Pihenhetünk kissé a tavaszi levegőn, láthatunk is egyet-mást!
Kiabálás, intések nélkül tölthetjük az időt, nem kell folyton figyelmeztetni,
büntetni, oktatni.

Dajkák

Sütkérezzetek, futkossatok, kedves gyerekek!

Szoptató dadák

Tente, baba, tente,
Aludj, kedves, ha lehet, ki ne nyisd szép szemedet!

(*Dobpergés, játék-trombita hangja hallatszik*)

Dajkák, nevelőnők

Itt jönnek a mi kis katonáink, milyen szépen lépnek egyszerre, helyet nekik!

Fiúk (*lépést tartva vonulnak be, élükön a parancsnokkal*)

Egy-kettő, egy-kettő, bal-jobb, bal-jobb, igazodj!

Parancsnok

Állj! (*megállnak*) Vigyázz! Jobbra nézz! Muskétát súlyba!

Csónél fogd! Muskétát lábhoz! (*teljesítik a parancsot*)

Fiúk

Összegyűltünk, hogy rettegenek Oroszország ellenségei.

Reszkess, vigyázz, ha ellenséges a szándékod, fuss, vagy hódolj meg! Hurrá!

A mi dolgunk, hogy megmentjük a hazát, harcolni megyünk,

az ellenséget számolatlanul fogjuk el. Hurrá!

Éljen bölcs cárnőnk, mindnyájunk anyja, országunk úrnője, büszkesége, dísze!

Hurrá!

Parancsnok

Jól van, legények!

Fiúk

Örömmel igyekszünk kedvében járni Nagyméltóságodnak!

Parancsnok

Vállhoz! Balra át, lépés indulj! (*a fiúk dobolva, trombitálva elvonulnak*)

Dajkák, nevelőnők

Na, derék kis katonáink vannak, valóban retteghet az ellenség!

Ügyesek, milyen szépen menetelnek... (*A fiúk után lassan a többi gyerek is elindul, a nevelőnőket, dajkákat más sétálók váltják föl. Bejön Csekalinszkij és Szurin*)

Csekalinszkij

Hogy ért véget tegnap a játék?

Szurin

Persze leégtem rendesen, Nincs szerencsém.

Csek.

Megint reggelig játszottatok...

Szur.

Igen! Szörnyen unom már. Az Ördögbe is, legalább egyszer nyernék!

Csek.

Ott volt Hermann?

Szur.

Ott – mint mindig – este nyolctól reggel nyolcig. Megbűvölten nézte a játékasztalt, ült, némán nyakalva a bort.

Csek.

És?

Szur.

Nézte, hogy játszik a többi.

Csek.

Furcsa egy ember!

Szur.

Mintha legalább három gaztett nyomná a lelkét...

Csek.

Azt mondják, igen szegény.

Szur.

Hát-nem épp gazdag... *(belép Hermann elgondolkodva, mellette Tomszkij gróf)*

Tomszkij

Mondd, Hermann, mi van veled?

Hermann

Velem? Semmi...

Tom.

Beteg vagy?

Her.

Nem.

Tom.

Más lettél valahogy... Olyan elégedetlen...

Bár tartózkodó, óvatos, de mindig jó kedélyű voltál, most hallgatsz komoran.

És – nem hiszek a fülemnek – új szenvedélytől vezetted, azt mondják, reggelig ülsz a játék mellett.

Her.

Igen! Nem tudok határozottan haladni célom felé, mint eddig, magam sem tudom, mi van velem, elvesztem, nem tudok magamon uralkodni, szerelmes vagyok!

Tom.

Úgy! Szerelmes? És kibe?

Her.

A nevét nem tudom, nem is akarom megtudni, nem is illetném földi névvel... *(elragadtatottan)*

Bárhogy próbálok, nem tudom Őt kihez hasonlítani...

Szerelmemet, e mennyei boldogságot örökké őrizném. De a gondolat, hogy Ő másé lesz, miközben én a lába nyomát sem merném megcsókolni, nyomaszt engem. Átkozom magam, de hasztalan próbálok elnyomni magamban a földi szenvedélyt, megölelném az én imádottamat... A nevét nem tudom, nem is akarom megtudni...

Tom.

Ha így van. lássunk dologhoz hamar! Megtudjuk, ki ő, aztán tégy ajánlatot neki, kérd meg kezét.

Her.

Ó, nem! Ő előkelő, nem lehet enyém, épp ez sújt le engem...

Tom.

Akkor találunk másikat, hisz nem csak ő van a világon.

Her.

Te nem ismeresz engem! Nem, nem feledhetem el Őt!

Ah, Tomszkij! Nem értesz engem!

Csak addig élhettem nyugodtan, míg szunnyadt bennem a szenvedély.

Addig uralkodhattam magamon. Most, hogy lelkemet egy vágy kerítette hatalmába, elbúcsúzhattam a nyugalomtól! Mint a mérgezett lennék, vagy ittas, beteg vagyok, beteg, szerelmes!

Tom.

Te lennél ez, Hermann? Bevallom, senkinek el nem hittem volna, hogy képes vagy

így szeretni! (*Elmennek, a sétálók benépesítik a kertet.*)

Sétálók (együtt)

Végre napfényes időt küldött Isten! Micsoda levegő, micsoda égbolt! Akárcsak májusban!

Milyen gyönyörűség volna egész nap sétálni! Nem egyhamar lesz ilyen szép napunk!

[*Szentpétervár északi város! Májusban szokott olyan idő lenni, mint Magyarországon március közepén.*]

Sétálók csoportjai (egyszerre):

Öregek

Évek óta nem látunk ilyen szép napokat. Pedig hajdan gyakran voltak ilyenek.

Jelizaveta cárnő idején – csodálatos kor volt! - szebb volt a nyár, az ősz, a tavasz is!

Mennyi idő elmúlt azóta... Akkor még szebb, vígabb élet volt...

Öregasszonyok

Valaha jobban éltünk, és minden év hozott ilyen szép kora tavaszi napokat.

Ma ez ritkaság. Minden csak romlik, ideje meghalni!

Úriasszonyok

Milyen öröm! Milyen boldogság! Milyen jó élni és a Nyári Kertbe járni!

Nézzétek, mennyi fiatalember – katonák, civilek! Milyen kecsesek, szépek – nézzétek!

Fiatalemberek

Napfény, kék égbolt, levegő, madárdal, pír a leány-orcákon –

A tavasz nyújtja mindezt, és a szerelmet is, édes izgalomba hozva az ifjúi vért...

Szép, boldog nap ez, örüljünk, a tavasz szerelmet, boldogságot hoz nekünk!

Sétálók (ismét együtt)

Végre napfényes időt küldött Isten!...

(*megisméltik a megfelelő részt, közben Tomszkij és Hermann visszatér*)

Tom.

És biztos vagy benne, hogy nem vesz észre téged?

Fogadni mernék, hogy szeret, és utánad sóvárog...

Her.

Ha eloszlana az édes kétely, elviselné-e lelkem a csalódás kínját?

Látod – élek, szenvedek.

De abban a szörnyű pillanatban, mikor megtudom, hogy nem kaphatom meg Öt, csak egy marad számomra...

Tom.

Mi?

Her.

Meghalni!

(*Belép Jeleckij herceg. Csekalinszkij és Szurin hozzá szegődik.*)

Csek.

Gratulálhatunk?

Szur.

Úgy hírlik, vőlegény lettél!

Jeleckij

Igen, uraim, megházasodom. A fényes angyal beleegyezett, hogy sorsunkat örökre összekössük.

Csek.

Jó pillanatban érted...

Szur.

Egész lelkemből örülök, légy boldog, herceg!

Tom.

Jeleckij, légy boldog!

Jel.

Köszönöm, barátaim.

Jel.

Ó, boldog nap, áldalak!
Minden egyesült,
hogy együtt örvendjen velem!
A földöntúli lét boldogságát
tükrözi életünk.
Minden mosolyog, ragyog,
akárcsak a szívemben.

Minden remeg az életörömtől,
a mennyei üdvre csábít!
Ó, boldog nap, áldalak!

Tom.

Kit veszel feleségül?

Her.

Herceg, ki a menyasszonyod?

(belép a Grófnő és Liza)

Jel. *(Lizára mutatva)*

Itt jön!

Her.

Ő? Ő a menyasszonya? Ó, Istenem!

Liza és a Grófnő

Ismét itt van! *(Már, mint Hermann)*

Tom. *(Hermannhoz)*

Ő hát az ismeretlen szépség!

[kvintett]

Liza

Félek! Ismét előttem áll a titokzatos és komor ismeretlen!
Szemében néma gyötrelem váltotta föl az esztelen, égető szenvedély lángját...
Mit akarhat? Miért üldöz engem? Miért áll itt megint?
Félek, hogy szemének baljós tüze hatalmába kerít! Félek! Félek!

Grófnő

Félek! Ismét előttem áll a titokzatos és rémisztő ismeretlen!

A végzet kísértete ő, valami vad szenvedély lengi körül...
Mit akarhat? Miért üldöz engem? Miért áll itt megint?
Félek, hogy szemének baljós tüze hatalmába kerít! Félek! Félek!

Her.

Félek! Ismét előttem áll, mint a végzet kísértete, a komor öregasszony!
Szörnyű szemében néma ítéletemet olvasom! Mi kell neki? Mit akar tőlem?
Félek, hogy szemének baljós tüze hatalmába kerít! Ki ő? Félek! Félek!

Jel.

Félek! Istenem, milyen zavarba jött! Honnan e szörnyű izgalom?
Lelke remeg, szemében néma rémület, tekintetének fénye elborult. Mi van vele?
Rám se néz! Félek, valami váratlan szerencsétlenség fenyeget! Félek! Félek!

Tom.

Róla beszélt hát! Hogy megzavarta a váratlan hír!
Szemében néma rémület váltotta föl az esztelen szenvedély tüzét!
És Ő? Mi van vele? Mily sápadt! Aggódok érte, félek, félek!

(Tomszkij a Grófnőhöz lép, Jeleckij Lizához. A Grófnő figyelmesen nézi Hermannnt.)

Tom.

Grófnő, hadd gratuláljak!

Grófnő

Mondd csak, ki ez a tiszt?

Tom.

Melyik? Ez? Ő Hermann, a barátom.

Grófnő

Honnan került elő? Olyan félelmetes! *(Tomszkij kikíséri a Grófnőt, majd visszajön)*

Jel. *(kezét nyújtja Lizának)*

Az ég varázslatos szépsége, a tavasz, a zefír könnyed suhogása, a tömeg jókedve,
a barátok köszöntése sokévi boldogságot ígér nekünk! *(eltávoznak)*

Her.

Örvendj hát, barátom! Elfeledded, hogy a csendes napot vihar követheti,
hogy a Teremtő a boldogságnak könnyeket, a derült égnek mennydörgést adott!

(Távoli égzengés hallatszik. Hermann komoran, elgondolkodva leül a padra.)

Szur.

Micsoda boszorkány ez a Grófnő!

Csek.

Szörnyeteg!

Tom.

Nem hiába nevezték el Pikk Dámának! Föl nem foghatom, miért nem kártyázik.

Szur.

Ő? Az öregasszony? Hogy-hogy?

Csek.

A nyolcvanéves vén varnyú! Ha-ha-ha!

Tom.

Semmit sem tudtok hát róla?

Szur., Csek.

Semmit.

Tom.

Akkor hallgassátok:

A Grófnő sok esztendeig Párizsban neves szépség hírében állt.

Az ifjak bolondultak érte, Moszkvai Vénusznak nevezték.

Mások mellett az akkor még szép Sain-Germain gróf is vonzódott hozzá,
de hasztalan sóhajtozott utána.

A szépség éjszakánként játszott, többre tartva a kártyát a szerelemnél.

Egyszer, Versailles-ban, a „királyné játékán” a Moszkvai Vénusz elvesztette
mindenét.

A meghívottak közt volt Saint-Germain gróf is. Figyelte a játékot.

Hallotta, mint súgja az asszony hazard izgalmában: „Istenem, Istenem,
visszanyerhetnék mindent, ha ismét föltehetnék három lapot!”

A gróf kivárta a szerencsés pillanatot, mikor a szépség, kilopódzva a zsúfolt
teremből, csendben üldögélt egyedül.

Szerelmesen súgta fülébe Mozart hangjainál édesebb szavait: „Grófnő! Egy
rendez-vous, és megmondom, mely lapokkal fog nyerni, fölfedem a három kártya
titkát!”

A grófnő fellobbant: „Hogy merészel Ön...?” Ám a gróf nem volt gyáva...

És másnap, mikor a szépség – üres zsebbel – megjelent a „királyné játékán”,

Már ismerte a három nyerő lapot.

Bátran megtette egyiket a másik után, visszanyert mindent...

De milyen áron? Ó, kártyák, kártyák!

Egyszer férjének mondta el a három lap titkát. Másodszor egy ifjú daliának.

A következő éjjel azonban, mikor egyedül maradt,

kísértet látogatta meg és zord hangon szólott hozzá:

„Halálos csapást kapsz a harmadiktól, aki, szerelem hevétől égve, eljön hozzád,
hogy erővel is megtudja tőled a három lap titkát!”

Csek

Si non é vero, é ben trovato (Ha nem is igaz, jól van kitalálva.)

Szur.

Tréfás! A grófnő már nyugodtan alhat, aligha akad harmadik szerelmes!

Csek.

Idehallgass, Hermann! Itt van neked a jó alkalom, hogy pénz nélkül játssz...
gondold csak meg! (*kacagnak*)

Csek., Szur.

...a harmadiktól, aki, szerelem hevétől égve, eljön hozzád,

hogy erővel is megtudja tőled a három lap titkát...

(*Csekalinszkij, Szurin, Tomszkij elmennek. Nagy mennydörgés. Kitör a zivatar. A
sétálók sietve távoznak.*)

Her.

„Halálos csapást kapsz a harmadiktól, aki, szerelem hevétől égve, eljön hozzád,
hogy erővel is megtudja tőled a három lap titkát!”

Ah! Mire mennék vele, ha tudnám is! Mindennek vége most... magamra
maradtam.

Mit nekem a vihar! Oly gyilkos erejű szenvedélyek ébredtek bennem, hogy ez a
dörgés semmi hozzájuk képest!

Nem, herceg! Amíg élek, nem adom Őt neked! Nem tudom hogyan, de elveszem tőled.

Dörgés, villámlás, szélvihar! Halljátok ünnepélyes eskümet: Ő az enyém lesz!
Az enyém, vagy meghalok! (*elrohan*)

2. kép

[*Liza szobája. A lány a cembalonál ül, kíséri duettjét Polinával. A többi barátnő körülveszi őket.*]

Liza, Polina

Este van, homályosodik a felhők szegélye,
Az alkony utolsó sugara elhal a tornyokon.
A folyó tükrének végső csillanása kihuny a szürkülő égbolton.
Minden csendes, szunnyadnak a ligetek, nyugalom honol bennük.
A fűvön elnyúlva, a szomorúfűz földig hajló ágai alól figyelem,
hogyan csobog a csaliton túl homályba vesző kis patak, ahogy a folyóba viszi vizét.
A dús növényzet illata a hússal összeolvad.
Mily édesek a csöndben a csobbanások, ahogy a zefír lengedez a vizek felett,
remegtetve a fűz hajlékony ágait az éji nyugalomban...

Barátnők

Varázslatos, bűbajos, csodálatos tündéri! Nagyszerű! Még, mesdames, még!

Liza

Énekelj nekünk most te, Polja!

Polina

Én egyedül? Mit?

Barátnők

Légy szíves! Bármit, amit tudsz. Ma chère, galambocskánk, dalolj nekünk valamit!

Pol.

Eléneklek nektek Liza kedvenc dalát (*a csembalóhoz ül*). Várjatok csak...
igen, tudom már.

(*Mély érzelemmel énekel, kíséri magát*)

Kedves társnőim, kedves társnőim,

Ti játékos gondtalanság közepett, táncnóta hangjaira vigadtok a ligetekben.

Én is ugyanígy éltem a boldog Árkádiában.

És napjaim reggelén e ligetekben és mezőkön megízleltem az öröm pillanatait.

Arany vágyaimban boldogságot ígért a szerelem.

Ám mi jutott nekem ezeken az örömteli helyeken?

A sírhant, a sírhant! (*Mindenki mélyen megindulva hallgat.*)

Na, miért is jutott eszembe ilyen könnyes dal?

Hisz e nélkül is bús vagy valahogy, Liza. Egy ilyen napon... gondold meg!

Hisz ma hirdették ki jegyességeteket, aj-aj!

(*a többiekhez*) Ti meg mit lógatjátok az orrotokat?

Daloljunk egy vidámat, egy orosz, a menyasszony és vőlegény tiszteletére!

Én rákezdtek, ti majd csatlakoztok!

Barátnők

Valóban, daloljuk a vidámat, az orosz! *(Felállnak, tapsolni kezdenek. Liza nem vesz részt a játékban, elgondolkodva áll a balkonajtónál)*

Pol. *(A válasznál a többiek mindig csatlakoznak hozzá)*

Nosza, lelkem, Másenyka, vidíts fel, ropjad!

Haj, ljuli, ljuli, ljuli, vidíts fel, ropjad!

Fehér kezecskédet tedd csípőre!

Haj, ljuli, ljuli, ljuli, tedd csípőre!

Fürge lábacskaídat szedd, ne sajnáld!

Haj, ljuli, ljuli, ljuli, szedd, ne sajnáld!

(táncra perdülnek)

Ha megkérdez anyácskád: „vigadok!” – mondjad.

Haj, ljuli, ljuli, ljuli, „vigadok!” – mondjad.

Ha atyácskád szólít: „ittam reggelig!” – válaszold.

Haj, ljuli, ljuli, ljuli, „ittam reggelig!” – válaszold.

Ha egy legény korhol – „Menj innen, takarodj!”

Haj, ljuli, ljuli, ljuli, „Menj innen, takarodj!”

Francia nevelőnő *(belép)*

Madmoiselles, mi Önöknél e zaj? A Grófnő haragszik, aj-aj!

Nem szégyellik magukat, orosz módra táncolni?

Micsoda modor ez, mesdames?

Az Önök köreibe tartozó hölgyeknek ismerni kell az illetet,

Egymást is figyelmeztetniük kell a nagyvilág-beli szabályokra.

A fonókban lehet csak bomolni, nem itt, mes mignonnes (kicsinyeim),

Vagy nem lehet vidámnak lenni, betartva az illő hangnemet?

Önöknek nem való viháncolni, herceglányok ne ropjanak paraszttáncot.

Ismételniük kellett volna egymásnak a szabályt, hogy:

Az Önök köreibe tartozó hölgyeknek ismerni kell az illetet,

Tiszteletben tartani a nagyvilág-beli szabályokat...

Amúgy is ideje szétszéledni, azért küldtek, hogy elköszönni hívjam Önöket.

(a leányok elmennek)

Pol. *(búcsúzóul Lizához lép)*

Lize, mitől vagy ily bánatos?

Liza

Én? Egyáltalán nem! Nézd, milyen éj van! Hogy felfrissült minden a szörnyű zivatar után!

Pol.

Úgy vigyázz, bepanaszolok a hercegnél. Megmondom neki, hogy bánkódtál az eljegyzések napján...

Liza

Az Istenért! Ne tedd!

Pol.

Akkor méltóztass azonnal elmosolyodni! Így ni! Most ég veled!

(összezsókolóznak)

Liza

Kikísérlek... *(A két leány kimegy. Belép Mása, a szolgáló. Eloltja a gyertyákat, csak egyet hagy égve. Mikor a balkonajtóhoz lép, hogy bezárja, visszatér Liza.)*

Nem kell bezárni, hagyj!

Mása

Nem fázik meg kegyed?

Liza

Nem, Mása: Oly szép, langyos az éj!

Mása

Segítsek nyugovóra térni?

Liza

Ne, majd én magam. Menj csak aludni!

Mása

Későre jár...

Liza

Hagyj csak, menj! *(Mása kimegy Liza mélyen elgondolkodva áll, csendben sírni kezd.)*

Honnan e könnyek? És miért? Ó, leány-álmaim, megcsaltatok! Így teljesültetek! Életemet most a hercegnek nyújtottam, aki szívem választottja, aki eszével, szépségével, előkelőségével, vagyonával nálam különb társra is méltó volna. Ki oly előkelő és oly szép, mint ő? Senki! És mégis...

Bánat és félelem tölt el, remegek, sírok!

Honnan e könnyek? És miért? Ó, leány-álmaim, megcsaltatok! *(sír)*

Nehéz és rettenetes! Miért áltatnám magam? Egyedül vagyok, köröttem minden alszik...

(elragadtatással) Ó, hallgass meg, éj!

Csak veled oszthatom meg lelkem titkát, mely komor, mint te, vagy mint ama szomorú szemek tekintete, melyek elvették nyugalمامat és boldogságomat...

Éj-Úrnő!

Mint te, vagy mint egy bukott angyal, szépséges Ő.

Szemében a perzselő szenvedély lángja, mint egy csodálatos álom, hív engem, és egész lelkem hatalmában van! Ó éj! Ó éj!

(A balkonajtóban feltűnik Hermann. Liza néma borzadállyal hátrál. Csöndben merednek egymásra. Liza távozó mozdulatot tesz.)

Her.

Álljon meg, könyörgöm!

Liza

Miért jött ide, esztelen ember? Mit akar?

Her.

Búcsúzni jöttem! *(Liza ismét távozni akar)*

Ne menjen el! Maradjon! Magam megyek el mindjárt, és vissza se térek többé...

Csak még egy pillanatot! Miből áll ez önnek? Egy haldokló szól önhöz.

Liza

Minek, minek jött ide? Menjen!

Her.

Nem!

Liza

Akkor kiáltok!

Her.

Kiáltson hát! Hadd jöjjön ide mindenki! (*pisztolyt húz elő*)
Úgyis meghalok, mindegy, hogy egyedül, vagy mások előtt...
(*Liza fejét lehajtva hallgat*)

De, ha van benned, szépségem, csak egy szikrányi részvét, állj, ne menj el!

Liza

Ó, Istenem!

Her.

Hisz ez az én végső, halálos óráim!
Az ítéletet ma tudtam meg: másnak adod, kegyetlen, a szívedet! (*szenvedéllyel*)
Hagyd, hadd haljak meg, Téged áldva, nem átkozva.
Élhetek-e úgy egyetlen napot is, hogy idegen vagy számomra!
Általad éltem – egyetlen érzés, egyetlen makacs gondolat tartott hatalmában!
Elpusztulok, de mielőtt búcsút vennék az élettől,
Add, hogy veled legyek kettesben e csodás éji csöndben,
Hadd ittasulok meg szépségedtől! Majd – jöjj, halál és végső nyugalom!
(*Liza áll, bánatosan néz Hermannra*)
Maradj így! Ó, mily szép vagy!
Menjen, menjen!

Her.

Gyönyörűm... istennő... angyal...
Bocsáss meg, mennyei teremtmény, hogy megzavartam nyugalmaidat.
Bocsáss meg, de ne utasítsd el e szenvedélyes vallomást. Ó, szánj meg!
Haldokolva hozom eléd könnyörgésemet:
Tekints mennyei magasságodból a szerelmedtől gyötrött lélek halálos küzdelmére.
Ó, szánj meg, melengesd meg lelkemet gyengédséggel, részvéttel, könnyel!
(*Liza sír*) Te sírsz? Te?
Mit jelentenek e könnyek? Nem kergetsz el? Szánsz?
(*Kézen fogja. Liza nem tiltakozik.*)
Köszönöm néked! Gyönyörűm... istennő... angyal!
(*Ráborul Liza kezére, csókolja. Közben léptek hallatszanak, az ajtón kopognak.*)

Grófnő (*az ajtó mögül*)

.....Liza! Nyisd ki!

Liza (*rémülten*)

A Grófnő! Istenem! Elveszttem, szaladjon!... Késő! Ide! (*A kopogás erősebb. Liza a balkonajtó függönye mögé küldi Hermannnt, majd ajtót nyit. Belép a Grófnő, hálóköntösben, körülötte szolgálók, gyertyával.*)

Grófnő

Hogy-hogy nem alszol? Miért vagy felöltözve? Mi ez a zaj?

Liza (*zavarban*)

Én, nagymama, járkáltam a szobában. Nem bírok aludni...

Grófnő (*int, hogy csukják be a balkont*)

Miért van ez nyitva? Miféle fantáziák ezek? Nézd csak! Elég a bolondságokból!
Azonnal menj aludni! (*kopog a botjával*) Hallottad?

Liza

Én... nagymama... mindjárt...

Grófnő

Nem bír aludni... Hallatlan! Szép kis idők... Nem bír aludni! Azonnal feküdj le!

Liza

Azonnal... bocsásson meg!

Grófnő *(távozóban)*

Én meg zajt hallok... Fölriasztod nagymamádat! *(A szolgálókhöz)* Megyünk!
(Lizához) Csak ne járjon az eszed semmi bolondságon! *(Elmennek)*

Her.

, ,...aki, szerelem hevétől égve, eljön hozzád,
hogy erővel is megtudja tőled a három lap titkát!"
Síri hideg lengett köröskörül!
Ó szörnyű kísértet, halál, nem akarlak!

(Liza becsukja az ajtót a Grófnő mögött, a balkonhoz megy, kifelé tessékelve Hermannnt.)

Her.

Ó, szánj meg engem! A halál pár perce még menedéknek,
szinte boldogságnak tűnt!
Most már rémít, megrettent!
Te elhoztad az üdv hajnalát, veled akarok élni-halni!

Liza

Esztelen ember, mit akar tőlem? Mit tehetek?

Her.

Eldöntheti a sorsomat!

Liza

Könyörüljön! Ön elpusztít engem! Menjen, kérem! Parancsolom!

Her.

Tehát kimondod az ítéletet fölöttem!

Liza

Ó, Istenem! Elgyengülök... Kérlek, menj el!

Her.

Akkor mondd így: Halj meg!

Liza

Istenem!

Her.

Ég hát veled! *(most ő indul kifelé)*

Liza

Nem! Élj! *(Összeölelkeznek, Liza Hermann vállára hajtja fejét)*

Her.

Gyönyörűm... istennő... angyal... Szeretlek!

Liza

Szeretlek!

II. felvonás, 1. kép

[Álarcosbál egy előkelő udvaroncnál. Hatalmas terem. Oldalt, az oszlopok közt páholyok. Álarcos ifjak és leányok kontratáncot táncolnak. A karzaton karénekesek énekelnek.]

Karénekesek

E napon örömmel, vidáman gyűljetek össze, barátok!
Felejtsetek el minden rosszat, szökelljete, táncoljatok bátran!
Tapsoljatok, csettintsetek hangosan!
Kezeteket fölkapva [*az eredetiben: a kézfejet f-formán hónotok alá kapva - így a cirill f betűhöz – ф – hasonló alak jön létre*] ugráljatok könnyedén,
bokázzatok, bátran füttyentsetek!
A gazda és hitvese köszönti kedves vendégeit!

Ceremóniamester

A gazda kéri kedves vendégeit, fáradjanak ki megnézni a tűzijátékot!
(*a vendégek a teraszra, a kertbe igyekeznek*).

Csek.

A mi Hermannunk ismét lógatja az orrát, kezeskedem róla, hogy szerelmes:
Komor volt, aztán felvidult...

Szur.

Nem, uraim. Mit gondoltok, mi ütött szeget a fejébe? A három kártya titka.

Csek.

Fura szerzet!

Tom.

Nem hiszem. Sötét fickónak kell lenni ahhoz. Ő nem bolond!

Szur.

Maga mondta nekem.

Tom.

Kacagva - biztosan...

Csek. (Szurinhoz)

Menjünk, bosszantsuk őt! (*kimennek*)

Tom.

Különben – olyan ő, hogy ha fejébe vesz valamit, nem nyugszik, míg meg nem teszi! Szegény!

(*Tomszkij is odébb megy. A szolgák a pásztorjátékhoz készítik elő a terem közepét. Jeleckij és Liza érkezik.*)

Jel.

Őn oly szomorú, drágám, valami nagy bánata lehet... Ossa meg velem!

Liza

Nem, majd később, máskor, könyörgöm! (*el akar menni*).

Jel.

Bocsásson meg, várjon egy kicsit! Mondanom kell valamit!
Szeretem Önt határtalanul, egy napot sem kívánok Ön nélkül élni.
Bármilyen példátlan tette kész vagyok Önért.
De tudnia kell: szíve szabadságát semmivel nem kívánom korlátozni.
Eltűnök hát, ha úgy kívánja, visszafogva féltékeny érzéseimet.
Mindenre, mindenre kész vagyok Önért!
Nem csak szerető párja kívánok lenni, de hasznos szolgája, barátja, vigasztalója.
De világosan látom, érzem most, mily messzire szaladtak vágyaim,
Őn mily kevésbé bízik bennem, mily idegen, mily távoli vagyok Önnek!
Ó, kínoz engem ez a távolság, együtt érzek Önnel egész lelkemmel,

bánkódom a bánatától, sírok a könnyétől...

Ó, kínoz engem ez a távolság, együtt érzek Önnel egész lelkemmel!

Szeretem Önt határtalanul, egy napot sem kívánok Ön nélkül élni.

Bármilyen példátlan tette kész vagyok Önért.

Ó kedves, szeretem Önt!

(Jeleckij és Liza továbbmennek. Belép Hermann, álarc nélkül. kezében cédula.)

Her. *(olvassa)*

„Az előadás után várjon meg a teremben, látnom kell Önt!”

Bár látnám Öt minél hamarabb, és felhagynék ezzel a gondolattal... *(leül)*

A három kártyalap... Három lap és gazdag vagyok! Akkor pedig megszökhettek velem, eltűnhettek az emberek elől... Ó, átok! E gondolat megőrjít!

(A terembe szállingóznak vissza a vendégek. Jön Csekalinszkij és Szurin. Hermannra mutatnak, majd a közelébe lopózva, hozzá hajolva súgnak neki.)

Csek., Szur.

Csak nem te vagy az a harmadik, aki, szerelem hevétől égve, eljön hozzá, hogy erővel is megtudja tőle a három lap titkát! *(kacagnak, majd elvegyülnek a tömegben).*

Her.

Mi ez? Lázálom? Vagy gúny? Nem! Mi van, ha tényleg... *(kezébe temeti arcát)*

Örült vagyok, örült! *(elgondolkodik)*

Ceremóniamester

A gazda kéri kedves vendégeit, hallgassák meg a pásztorjátékot, melynek címe:

„A pásztorleány őszintesége”!

[A vendégek elfoglalják előkészített helyeiket. Pásztoroknak, pásztorleányoknak öltözött fiatalok jönnek ki a terem közepére, a „mezőre”. Körtáncot táncolnak, dalolnak. Egyedül Bájoska nem vesz részt játékukban, virágkoszorút köt elgondolkodva.]

Pásztorok, pásztorlányok

Az árnyas sűrűbe, a csendes patakhoz jöttünk ma örvendezni, dalolni, vigadni, körtáncot járni, élvezni a természetet, virágkoszorút kötni. *(hátrább húzódnak)*

Bájoska

Kedves barátocskám, nyájas pásztorfiú,

Aki után sóhajtozom, akinek föltárnám szenvedélyemet,

Jaj, nem jött el a táncba!

Kedvestekintetű *(belép)*

Itt vagyok, de bánkódom, sóvárgok, nézd, hogy lefogytam!

Nem leszek többé szerény, eleget rejtegettem vágyamat!

Báj.

Kedves barátocskám, nyájas pásztorfiú

Milyen unalmas nélküled,

Hogy szenvedek nélküled,

Ah, el sem mondhatom!

Nem tudom, nem tudom, miért!

Kedv. *(együtt)*

Régóta szeretve téged, elbúsultam nélküled,

Te pedig, nem tudván ezt,

Rejtegeted érzéseidet

A tekintetemtől,

Nem tudom, nem tudom, miért!

(Bevonul Aranyhegyes és kísérete, táncolva hozzák a drága ajándékokat)

Aranyhegyes

Milyen kedves és szép vagy! Mondd: melyikünket kívánod örökre szeretni?

Kedv.

Az én szívem kész arra hajlani, amerre a szerelem parancsolja.

Aranyh.

Aranyhegyek, drágakövek
Vannak nálam.
Felékesítlek velük tetőtől talpig.
Tömegével van nálam
Arany, ezüst és minden, ami jó!

Kedv (együtt)

Egyetlen vagyonom
A szerelem őszinte heve.
Fogadd el tőlem örök tulajdonul
Ezt az adományt, és a madárkákát,
Virágokat, szalagokat, koszorúkat.
A pompás díszű ruhák helyett
Ezeket adhatom ajándéknak!

Báj.

Nem kell nekem birtok, sem ritka drágakő
Én a kedvesemmel a mezőn, egy kunyhóban élek örömmel.
Úgy bizony, egy kunyhóban! Jó utat, nagyuram!
(*Kedvestekintetűhöz*) Te pedig légy nyugodt!
És siess szavaim jutalmaképp egy csokor virágot hozni!

Báj., Kedv.

Itt a szenvedések vége,
A szerelem gyönyörének órája jön el hamarosan,
Szerelem, kapcsolj össze bennünket!

Pásztorok, pásztorlányok

Itt a szenvedések vége,
A menyasszony és vőlegény méltók, hogy megcsodáljuk őket,
Szerelem, kapcsolj össze őket!

(*Ámor és Hymen bevonulnak kíséretükkel, megkoszorúzzák az ifjú szerelmeseket, akik kézen fogva táncolnak. A pásztorok és pásztorlányok csatlakoznak hozzájuk, előbb körtáncot járnak, majd párokra oszolva távoznak.*)

Pásztorok, pásztorlányok

Szépen ragyog a nap, sugarai iramlanak az éterben.
Vigadj, Bájoska e szép legénnyel!
Itt a szenvedések vége.
A menyasszony és vőlegény méltók,
Hogy megcsodáljuk őket,
Szerelem, kapcsolj össze őket!

(*Az előadás végén néhány vendég kimegy, a többiek helyükön maradnak, beszélgetnek.*)

Her.

„Aki hevesen, szenvedéllyel szeret...” Hát nem így szeretek én? Természetesen - igen!

(*Megfordul, és a Grófnőt látja maga előtt. Mindketten megborzongnak, farkasszemet néznek.*)

Szur. (álarcban)

Nézd csak, itt a szerelmed! (*kacag és tovatűnik*)

Her.

Megint... megint! Félek! Ugyanaz a hang... Kik ezek? Démonok, vagy emberek?
Miért üldöznek engem? Ó átok! Mily szánalmas és nevetséges vagyok!

Liza (*belép, álarcbán*)

Hallgass ide, Hermann!

Her.

Na, végre! Oly boldog vagyok, hogy jöttél! Szeretlek!

Liza

Ne itt... nem ezért jöttem! Hallgass ide...
Nézd, itt egy kulcs a kertből nyíló titkos ajtóhoz... egy lépcsőre vezet...
Ezen fölmész Nagymama hálószobájába...

Her.

Hogyan? Hozzá?

Liza

Ő nem lesz ott... innen a nagy kép mellett egy ajtó nyílik hozzám... várni foglak!
Hozzád, csak hozzád akarok tartozni! El kell döntenünk mindent!
Tehát holnap, kedvesem!

Her.

Nem holnap! Még ma ott leszek!

Liza (*ijedten*)

De kedvesem...

Her.

Így akarom!

Liza

Akkor legyen úgy! Hiszen rabod vagyok! Bocsáss meg. (*eltűnik*)

Her.

Most nem én, de maga a sors akarja így. Megtudom hát a három lap titkát!
(*elrohan*)

Ceremóniamester (*izgatottan kapkodja a levegőt*)

Őfelsége mindjárt megjelenni méltóztatik!

(*A vendégsereg fölbolydul. A ceremóniamester kétfelé rendezi a tömeget, hogy középed szabad út nyíljon a Cárnőnek.*)

Vendégek

A Cárnő! Őfelsége, a Cárnő! Személyesen érkezik...

Micsoda megtiszteltetés, micsoda boldogság a házigazdának!

Mind örülünk, ha Anyánkra tekinthetünk! A francia követ is vele lesz!

Na, valódi ünnep kerekedik! Micsoda öröm! Dicső ünnep lesz!

Ceremóniamester (*a karénekesekhez*)

A „Dicsőség néked”-et kezdjétek!

Vendégek

Micsoda ünnep kerekedett! A „Dicsőség néked”-et kezdjétek! Nézzétek, itt jön!

Itt jön a mi Anyácskánk!

(*Mindenki a középső ajtó felé néz. A ceremóniamester jelt ad*)

Vendégek, karénekesek

Dicsőség néked, Katalin, Dicsőség néked, gyengéd Anyánk! Vivát! Vivát!

(A férfiak mély udvari meghajlással, a hölgyek pukedlivel hódolnak. Díszbe öltözött apródok vonulnak be, majd a menetben, testőreitől körülvéve, feltűnik Katalin cárnő.)

[A korabeli orosz törvények szerint a Romanov-dinasztia tagjai nem szerepelhettek színművekben. Ezért sem kaphatott Katalin cárnő tényleges szerepet az operában.]

2. kép

[A Grófnő hálószobája. Mécsesek világítanak. A titkos ajtón Hermann lopózik be. Körülnéz.]

Her.

Minden úgy van, ahogy mondta... Nos, félek, vagy nem? Nem!
Kiszedem a titkot az öregasszonyból! (*elgondolkodik*)
És ha nincs is titok? Ha mindez beteg lelkem lázálma csak?
(*Liza ajtaja felé lép. Megáll a Grófnő arcképe előtt. Kint a toronyóra éjfelet üt*)
És itt van ő, a Moszkvai Vénusz! Valami titkos erő összekapcsolta sorsunkat!
Vagy én, miattad, vagy te énmiattam, de érzem: egyikünk el fog pusztulni ebbe!
Nézlek és gyűlöllek, mégsem tudok betelni veled! Elrohannék, de nincs erőm...
Vizsgáló tekintetem képtelen elszakadni e szörnyű, de csodálatos arctól.
Nem térhetünk ki a végzetes találkozás elől!
Léptek! Ide tartanak! Igen! Ah, lesz, ami lesz...

(*Hermann a budoár függönye mögé rejtőzik. Beszalad egy szolgáló, gyorsan meggyújtja a gyertyákat. Mögötte a többi szolgálók és társalkodónők jönnek, forgolódnak, tüsténkednek a belépő Grófnő körül.*)

Társalkodónők, szolgálók

Kegyes jótevőnk, hogy esett a séta? Fényes Úrnőnk, bizonyára nyugodni kíván!
(*a Grófnőt a budoárba kísérik*)
Elfáradt? De ki más tartotta ilyen jól magát? Senki sem volt ott szebb, fiatalosabb!
(*a budoárból*)
Kegyes jótevőnk, hogy esett a séta? Fényes Úrnőnk, bizonyára nyugodni kíván!

Liza (*belép Másával*)

Nem, Mása, ne gyere utánam!

Mása

Mi történt, Úrnőm? Oly sápadt...

Liza

Semmi, semmi...

Mása (*rájön*)

Ó, Istenem! Csak nem...

Liza

De bizony! Ő jön el... hallgass! Talán már vár is rám...
őrizz minket, Mása, tégy baráti szolgálatot!

Mása

Csak meg ne járjuk mind!

Liza

Így akarta Ő. páromul választottam Őt, és engedelmes, hű rabja lettem annak, kit a sors küldött!

(Liza és Mása távoznak. Visszatér a Grófné, hálóköntösben, éjszakai főkötőben. A társalkodónők és szolgálók ágya felé vezetik.)

Társalkodónők, szolgálók

Jótevőnk, fényes Úrnőnk bizonyára elfáradt, nyugodni kíván!

Jótevőnk, szépségünk!

Feküdj ágyacskádba, hogy holnap ismét szebb légy a hajnalfénynél!

Jótevőnk, feküdj ágyacskádba, pihenj, pihenj, pi...

Grófnő *(közbevág)*

Eleget hazudoztatok, unlak benneteket! Elfáradtam... nincs erőm...

Nem akarok az ágyba feküdni! *(Beültetik a puha karosszékebe, párnákat tesznek rá)*

Ah, meguntam ezt a világot! Micsoda idők!

Már vigadni sem tudnak tisztességgel...

Micsoda modor! Micsoda hangnem! Rájuk sem néztem volna...

Se énekelni, se táncolni nem tudnak!

Kik táncolnak? Kik énekelnek? Süldőlánykák!

Valaha pedig ki táncolt? Ki énekelt?

Hercegek, hercegnők: Le duc d'Orléans, le duc d'Ayen, duc de Coligny...

La comtesse d'Estrades, la duchesse de Brancas... micsoda nevek!

Néha még maga Pompadour márkinő is!

Előttük én is énekeltem, de la Vallière herceg megdicsért engem!

Egyszer, emlékszem Chantillyre, a Prince de Conde-nál a király is hallott engem!

Mintha most is látnám... *(egy francia dalocskát énekel, szinte félálomban, majd fölrezen, körülnéz)*

Mit ácsorogtok itt? Takarodjatok!

(A társalkodónők, szolgálók óvatosan kiosonnak. A Grófnő, félálomban, ismét az előbbi francia dalocskát dúdolja. Közben előlép Hermann. A Grófnő elé áll. Az fölriad. Ajkait hangtalanul mozgatva, néma rémülettel tekint Hermannra.)

Her.

Nem ijedjen meg, az Istenért! Nem bántom Önt! Egy kegyért könyörgöm Önhöz!

(A Grófnő továbbra is hangtalanul néz rá)

Ön képes megteremteni egy élet boldogságát! És ez semmiből sem áll Önnek!

Ön ismer három kártyalapot... *(A Grófnő félig fölemelkedik)*

Kinek tartogatja hát a titkát? *(Hermann letérdel)*

Ha valaha ismerte a szerelem érzését, ha emlékszik az ifjú vér föllobbanásaira,

Ha csak egyszer elmosolyodott egy kedves gyermek fölött,

Ha az ön keblében valaha-is szív dobogott, akkor könyörgöm Önhöz,

A hitvesi, szeretői, anyai érzés nevében, mindannak nevében, ami szent önnek:

Mondja el, mondja el a titkot! Minek tartogatná?

Talán szörnyű bűn tapad hozzá? Üdv bukása, ördögi feltétel?

Gondolja meg: Ön öreg, már nem sokáig él, és én e bűnt is átvállalom Öntől!

Nyíljon meg előttem, mondja el!

(A Grófnő fölegyenesedik, fenyegetően néz Hermannra)

Vén boszorkány! Rákényszerítlek hát, hogy válaszolj! *(Pisztolyt húz elő. A Grófnő bólogat, kezét védekezően maga elé emeli, majd némán összerogy.)*

Elég a gyerekeskedésből! Megnevezi a három lapot? Igen, vagy nem?

(Odalép a Grófnőhöz, megfogja a kezét. Rémulten veszi észre, hogy hideg.)

Meghalt! És nem tudtam meg a titkot! Meghalt! *(Belép Liza, kezében gyertya)*

Liza

Mi ez a zaj? *(meglátja Hermann)* Te, te itt?

Her. *(riadtan)*

Hallgass! Hallgass! Ő meghalt, és nem tudtam meg a titkot!

Liza

Ki halt meg? És miről beszélsz? *(lehajol a Grófnő holttestéhez)*

Igen! Meghalt! És ezt te tetted! *(zokog)*

Her.

Nem akartam a halálát, csak a három lap titkát akartam megtudni.

Liza

Hát ezért jöttél ide! Nem is miattam! A három lap titkát akartad tudni!

Nem én kellek neked, hanem a kártyák! Ó, Istenem!

És én szerettem őt, tönkretettem magam öerte...

Szörnyeteg, gyilkos, alávaló!

(nem hagyja szóhoz jutni Hermann, parancsoló mozdulattal az ajtóra mutat)

Takarodj, gonosztevő! Takarodj!

Her.

Meghalt!

Liza

Takarodj! *(Hermann elrohan, Liza tovább zokog a holttest fölött)*

III. felvonás 1. kép

[Hermann szobája a kaszárnyában. Tél van, késő este. A holdfény hol besüt az ablakon, hol eltűnik. Hallatszik a szél süvítése. Az asztalon gyertya pislákol, Hermann az asztalnál ül.]

Her. *(levelet olvas)*

„Nem hiszem, hogy te a Grófnő halálát akartad volna... Elgyötrődtem a veled szemben való büntudattól. Nyugtass meg! Ma várlak a csatorna partján, olyan időben, mikor senki sem láthat meg minket. Ha éjfélig nem érkezel meg, olyan szörnyű gondolatot kell megengednem, melyet mindig elhárítottam. Bocsáss meg, de úgy szenvedek...”

Her.

Szegény! Micsoda szakadékba rántottam őt magammal! Ó, bár feledkezhetnék el magamról, bár alhatnék!

(Hátradől székében, elszunnyad. Félálomban ismét hallja a Grófnő temetésén éneklő templomi kórust.)

Kórus *(a színpalán mögött énekel, ebbe szól bele időnként Hermann)*

Istenhez fohászkodom, hogy tekintsen az én bánatomra,

Mert telve az én lelkem gonossággal és rettegek a pokolbeli örök fogságtól,

Ó, tekints, Istenem, a te rabod szenvedéseire!

Her. *(ijedten feláll)*

Mindig ugyanazok a gondolatok, mindig ugyanaz a szörnyű álom!

A temetés komor emlékképei úgy jönnek elő, mintha most történne minden...

(hallgatózik) Mi ez? Ének, vagy csak a szél süvít? Nem tudom kivenni...

Teljesen olyan, mint ott... igen, igen, énekelnek!
Itt a templom, a tömeg, a gyertyák, a füstölők, a zokogások...
Itt a ravatal, a koporsó... benne a mozdulatlan öregasszony...
Valami erő vonz, hogy fölmenjek a fekete lépcsőfokokon!
Félek, de nem vagyok képes visszafordulni!
Nézem a holt arcot, az pedig hirtelen, gúnyosan, rám kacsint!
Tűnj el, borzalmas látomás, tűnj el! (*visszaül, eltakarja arcát*)

Kórus

Részesítsd őt az örök életben!

(A vihar egy pillanatra elhallgat. A csendben rövid koppanás hallatszik az ablakon. Hermann fölemeli fejét, ismét hallgatózik. Megint felsüvít a szél, az ablak előtt valamilyen árny mozog. A koppanás megismétlődik. Egy újabb szélroham kitárja az ablakot, eloltja a gyertyát. Az ablak előtt feltűnik az iménti árny. Hermann megkövülten áll.)

Her.

Félek! Félek! Ott... ott... léptek közelednek... Nyílik az ajtó... Nem, nem bírom!

(Az ajtóhoz rohan, ahol e pillanatban feltűnik a Grófnő kísértete, fehér lepelben. Hermann hátrál, a jelenés közeledik hozzá.)

A Grófnő kísértete

Akaratom ellenére jöttem hozzád. Parancsot kaptam, hogy teljesítsem, amit kértél.

Mentsd meg Lizát, vedd feleségül, és a három lap, sorban, nyerni fog.

Jegyezd meg: hármás, hetes, ász! Hármás, hetes, ász! (*eltűnik*)

Her. (*eszélős tekintettel*)

Hármás, hetes, ász! Hármás... hetes... ász...

2. kép

[A Téli palota melletti csatornánál. A háttérben a Néva partja, a holdfényben egész a Péter-Pál erődig látni. A boltív alatt, egy sötét zugban a feketébe öltözött Liza áll.]

Liza szerepében Lukács Gyöngyi**

Liza

Közeleg az éjfél, és Hermann nem jön, nem jön.

Tudom, eljön, eloszlát minden kétséget.

Szerencsétlen véletlen áldozata ő, nem lehet képes gonosztettre!

Jaj, mennyit gyötrődtem, mennyit szenvedtem!

Éjjel és nappal csak rá gondolva marcangoltam magamat...

Hol vagytok, egykori örömeim?
Agyongyötrődtem, kifáradtam! Pedig csupa örömet ígért az élet.
Ám felleg, jött, vihart hozott, mely összetört mindent,
Amit szerettem, amit reméltem.
Jaj, mennyit gyötrődtem, mennyit szenvedtem! (*innen ismétlődik a fenti szöveg*)
A bánat rág, emészt engem...
Ha pedig csak az óráítás lesz a válasz:
Úgy csábító és gyilkos ő? Szörnyű, szörnyű!
(*a toronyóra ütni kezdi az éjfelet*)
Ó, idő, várj még! Hisz mindjárt itt lesz... (*kétségbeesve*)
Ah, gyere, könnyörülj rajtam, hitvesem, parancsolóm!
Igaz lenne? Gonosztevővel kötöttem össze sorsom?
Egy gyilkos szörnyetegé lett mindörökre lelkem?
Bűnös keze elvette életemet, becsületemet,
Az ég végzetes akarata folytán együtt lettem átkozott egy gyilkossal!
(*Épp elrohanna, mikor feltűnik Hermann*)
Itt vagy, itt vagy, nem vagy hát gonosztevő!
Itt vagy! Vége hát a gyötrelemnek, ismét tiéd vagyok!
Tűnj el, könny, kín, kétség!
Ismét enyém vagy, s én tiéd! (*karjába omlik*)

Her.

Igen, itt vagyok, kedvesem! (*megcsókolja*)

Liza, Her.

Ó, igen vége a szenvedésnek, ismét veled vagyok!
Eljött a vizontlátás üdve, súlyos kínjaink vége!
Mindez rossz álom volt csupán.
Elfeledjük a jajszót, a könnyet, ismét együtt vagyunk! (*tovább ez ismétlődik...*)

Her.

No, kedvesem, nem várhatunk tovább. Fut az idő...
Kész vagy e te is futni velem?

Liza

Hová? Veled akár a világ végére is!

Her.

Hová futnánk? Hová? A játék-házba!

Liza

Istenem! Mi van veled, Hermann?

Her.

Ott halmokban áll az arany, és mind, mind csak az enyém!

Liza

Ó, borzalom! Mit beszélsz, Hermann? Térj magadhoz!

Her.

Ja, elfeledtem: te még nem tudod...
Emlékszel? Három lapot akartam megtudni a vén boszorkánytól!

Liza

Ó, Istenem! Eszét vesztette!

Her.

A makacs! Titkát kiadni nem akarta!
Am utóbb eljött hozzám és megnevezte a három lapot.

Liza

Nem ölted meg tehát?

Her.

Én? Dehogy!
Elég volt pisztolyt rántanom, s a vén varázslónőnek rögtön vége lett! (*kacag*)

Liza

Igaz tehát!
Gonosztevővel kötöttem össze sorsom!
Egy gyilkos szörnyetegé
lett mindörökre lelkem!
Bűnös keze elvette életemet, becsületesemet,
Az ég végzetes akarata folytán együtt
lettem átkozott egy gyilkossal!

Her. (egyszerre)

Igen, igen igaz, tudom a három lapot!
Maga nevezte meg őket gyilkosának!
Így döntött a sors:
Gaztettet kellett végrehajtanom,
Csak ilyen áron juthattam a titokhoz!
Ily szörnyű áron ismertem meg hát
A három lapot.

Liza

Ez nem lehet! Ocsúdj föl, Hermann!

Her. (mintegy önkívületben)

Igen, én vagyok az a harmadik, aki, szerelem hevétől égve, eljött hozzád,
hogy erővel is megtudja tőled a három lap titkát!

Liza

Légy bárki is, mégis tiéd vagyok! Fussunk! Jöjj velem, megmentlek!

Her.

Igen, tőled tudtam meg a hármast, a hetest, az ász! (*Lizára néz, ellöki magától*)
Nem ismerlek! Ki vagy? Menj! Takarodj! (*elrohan*)

Liza

.....Elveszett, elveszett! S vele én is! (*a parthoz futva a vízbe veti magát.*)

3. kép

[*Játék-ház. Éjszaka van. Az asztaloknál néhányan kártyáznak. A vendégek egy része vacsorázik.*]

Vendégek és játékosok

Iszunk, vigadunk az élet nagy játékában!
Az ifjúság nem tart örökké, a vénségre nem sokáig kell várni!
Hadd süllyedjen el ifjúságunk az élvezetekben, a kártyában, a borban,
Csak ezek hozzák az örömet, miközben az élet elillan, mint az álom!

Szurin (a kártyaasztalnál)

Letettem!

Csaplickij

Kettőzöm a tétet!

Narumov

Ütöm!

Csap.

Felülütöm!

Csekalinszkij (*felcsap két lapot*)

Megtették a téteket?

Nar.

Attendez!

Csek.

Ász! (*Belép Jeleckij herceg*)

Szur.

Még egyet középről!

Tomszkij (*Jeleckijhez*)

Te hogy kerülsz ide? A játékosok közt nem láttalak soha.

Jeleckij

Igen. Először vagyok itt.

Tudod, úgy mondják: ki a szerelemben szerencsétlen, a játékban szerencsés.

Tom.

Mit kívánsz ezzel mondani?

Jel.

Nem vagyok többé vőlegény. Ne kérdezz engem! Túlságosan fáj ez, barátom!

Bosszút állni jöttem! Hiszen, akik a szerelemben szerencsések, itt szerencsétlenek...

Tom.

Magyarázd el, mit jelent ez.

Jel.

Meg fogod látni!

Vendégek és játékosok

Iszunk, vigadunk az élet nagy játékában!

Az ifjúság nem tart örökké, a vénségre nem sokáig kell várni!

(*a játékosok csatlakoznak a vacsorázókhöz*)

Csek.

Hej, uraim, énekeljen nekünk valamit Tomszkij barátunk!

Vendégek és játékosok

Énekelj, Tomszkij, valami vidámat, mulattatót!

Tom.

Nem vagyok most dalos kedvemben...

Csek.

Micsoda badarság! Igyál egyet és megjön a kedved! Tomszkij egészségére! Hurrá!

Vendégek és játékosok

Tomszkij barátunk egészségére! Hurrá! Hurrá!

Tomszkij szerepében Fokanov Anastolij**

Tom. *(feláll, énekel)*

Ha a kedves leányok repülni tudnának, mint a madarak, és az ágakra telepednének,
Én is ág szeretnék lenni, hogy a leányok ezrei az én gallyaimra szálljanak!

Vendégek és játékosok

Bravó! Bravó! Még egy strófát!

Tom.

Hadd üljenek ott, daloljanak, fészkeljenek, füttyörésszenek, költsék ki a fiókáikat!
Alattuk sosem görbülnek, mindig bennük gyönyörködnek,
Én lennék a legboldogabb ág!

Vendégek és játékosok

Bravó! Bravó! Ez aztán dal! Remek! *(megismélik az egyik strófát)*

Csek.

Most pedig, szokásunk szerint, a játékos-dalt!

Csek., Csap., Nar., Szur. *(a kar strófájként megismélik)*

A borús napokon összegyűltek ők – gyakran.

Verték a blattot ők (Isten bocsássa meg nekik) ötventől – százig.

Nyertek, felírták nyerevényeiket – krétával.

Így töltötték ők a borús napokat – tartalmasan.

(az egészet még egyszer megismélik, közben kurjongatnak, táncra perdülnek)

Csek.

Lássunk, uraim, dologhoz, vagyis a kártyához. Bort! *(leül játszani)*

Vendégek és játékosok

Bort! Bort!

Csap.

Kilences!

Nar.

Emelem a tétet!

Csap.

Elúszott!

Szur.

Az ászra teszek!

Csap.

Nyert!

Nar.

Sorozat tízig! *(? Átteszem a tízesre?)*

Jel. *(meglátja a belépő Hermann)*

Nem csalt meg hát az előérzetem *(Tomszkijhoz)*

Lehet, hogy szükségem lesz majd párbajsegédre. Nem utasítasz el?

Tom.

Megbízhatok bennem!

Vendégek és játékosok

Á, Hermann, cimboránk! Hogy-hogy ily későn? És honnan jössz?

Csek.

Telepedj mellém, szerencsét hozol.

Szur.

Hol jártál? Nem a pokolban-e? Nézd csak, hogy festesz!

Csek.

Szörnyűbben nem is lehet... Beteg vagy talán?

Her.

Engedjétek meg, hogy én is föltegyek egy lapot.

(Csekalinszkij jóváhagyólag bólint)

Szur.

Nézd, csak, ő is játszani kezd!

Vendégek és játékosok

Mi a csoda, a mi Hermannunk is beszállt!

(Hermann letesz egy lapot, letakarja egy bankjeggyel)

Nar.

Barátom, köszöntelek, hogy befejezted ezt a hosszú böjtöt!

Csek.

És mennyit teszel rá?

Her.

Negyven ezret!

[Puskin elbeszélése szerint a játék-ház addigi legnagyobb tétje 275 rubel volt!]

Vendégek és játékosok

Negyven ezret? Megőrültél? Ez aztán...

Szur.

Csak nem tudtad meg a grófnő titkát?

Her.

Nos, ütitek, vagy nem?

Csek.

Mehet! Milyen lap?

Her.

Hármas. *(Csekalinszkij felcsapja)* Nyertem!

Vendégek és játékosok

Nyert! Negyven ezret!

Csek., Szur., Nar., Csap.,

Jel.

Her.

Tom., Vendégek és játékosok

Itt nincs rendjén valami!

Itt nincs rendjén valami!

Beteljesült hát

A szeme baljóslatúan forog!

De közel, közel a büntetés!

dédelgetett vágyam

Mintha nem volna észnél,

Megbosszulom rajtad,

Nem csapott be az

Mintha félrebeszélne

Gonosztevő,

öregasszony!

Ennek rossz vége lesz!

A szenvedéseimet
megbosszulom!

Csek.

Fölveszed a nyereményt?

Her.

Nem! Menjünk tovább!

Vendégek és játékosok

Megőrült! Csekalinszkij, ne játssz vele! Hisz nincs magánál!

Her.

Mehet?

Csek.

Mehet. És a lap?

Her.

Hetes! (*Csekalinszkij felcsapja*) Nyert!

Vendégek és játékosok

Megint az övé... valami különös történik itt...

Her.

Mit lógatjátok az orrotokat? Féltek? Féltek? Bort! Bort!

Vendégek és játékosok

Hermann, mi van veled?

Her. (*pohárral a kezében*)

Mi az életünk? Játék!

A jó és rossz – ábrándképek csupán,

Dajkamese a munka, tisztesség!

Kinek van itt igaza, ki boldog itt?

Ma – te, de holnap – én!

Hagyjátok hát a lét küzdelmeit,

Szerencse percét csípjétek nyakon!

Hadd sírjon, kinek nem volt sikere,

Önnön sorsát átkozva keserűn!

Mi biztos itt? A halál egyedül!

Hiú nyüzsgésnek tengere után

Mindünknek biztos kikötőt ígér.

Barátaim, ki kedvesebb neki?

Ma – te, de holnap – én!

Hagyjátok hát a lét küzdelmeit,

Szerencse percét csípjétek nyakon!

Hadd sírjon, kinek nem volt sikere,

Önnön sorsát átkozva keserűn!...

Mehet tovább?

Csek.

Nem, vedd föl a nyereményt! (kiteszi az asztalra, amit veszített)

Maga az ördög, az játszik veled!

Her.

Ha így is volna, miért lenne baj az? No, ki folytatja?

Kiteszi föl mindezt erre a lapra? He?

Jel. (*előlép*)

Én.

Vendégek és játékosok

Herceg, mi van veled! Hagyd el! Hisz nem játék ez már, de örület! Hagyd!

Jel.

Tudom, mit teszek! Számolnivalóm van vele!

Her. (*zavartan*)

Ön kíván beszállni?

Jel.

Én. Csapja fel a lapot, Csekalinszkij! (*az felcsapja*)

Her. (*feltakarja lapját*)

Az én ászom!

Jel.

Nem! Az ön dámája le van ütve!

Her.

Miféle dámám?

Jel.

Amely az ön kezében van. A pikk dáma!

(*Feltűnik a Grófnő kísértete. Mindeni elhátrál Hermanntól.*)

Her. (*kétségbeesetten*)

A vénasszony! Te...te itt? Mit kacagsz? Te vetted el az eszem, átkozott!

Mi, mi kell neked? Az életem? Vedd hát, vedd!

(*Leszúrja magát. A kísértet eltűnik. Néhányan az összerogyott Hermann fölé hajolnak.*)

Vendégek és játékosok

Szerencsétlen... Mily szörnyen végzett megával... Még él!

Her. (*Úgy-ahogy magához tér. Jeleckijt látva, megpróbál fölemelkedni.*)

Herceg! Herceg... bocsáss meg!

Nagyon fáj... nagyon... meghalok...

Liza, te itt? Istenem! Miért? Miért? Megbocsátasz? Nem átkozol?

Ah, hogy szeretlek, angyalom, szépségem, istennőm! Ah! (*meghal*)

Vendégek és játékosok

Istenük! Bocsáss meg neki, adj nyugtot békétlen, elgyötört lelkének!

A szerzőről

Gyórfy István a Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakgimnázium tanára.

***

Mogyeszt Csajkovszkijnak az illusztrációkon olvasható magyar szövegét Romhányi Ágnes fordításában közöljük.

A felvételek a Magyar Állami Operaház előadásán készültek.